

TASHQI SAVDO SIYOSATI VA EKSPORT-IMPORT MUVOZANATI: O‘ZBEKISTONNING TASHQI IQTISODIY ALOQALARI

Asrayev Shavkat Baxtiyor o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

Annotatsiya: Maqolada O‘zbekistonning tashqi savdo siyosati va eksport-import muvozanati tahlil qilinadi. Ushbu maqolada mamlakatning asosiy savdo sheriklari, eksport va import mahsulotlari, tashqi savdo balansini ta’minlashdagi muammolar va imkoniyatlar o‘rganiladi. Shuningdek, milliy iqtisodiyotning global bozor bilan integratsiyasi, strategik chora-tadbirlar, eksport salohiyatini oshirish va importga qaramlikni kamaytirish yo‘llari tavsiya etiladi.

Kalit so‘zlar (Keywords): tashqi savdo, eksport, import, savdo muvozanati, O‘zbekiston, iqtisodiy aloqalar, tashqi iqtisodiy siyosat, strategik chora-tadbirlar.

Abstract:

The article analyzes Uzbekistan’s foreign trade policy and the balance of exports and imports. It examines the main trading partners, exported and imported products, as well as problems and opportunities in maintaining the foreign trade balance. The study also explores the integration of the national economy into the global market and provides recommendations for enhancing export potential, reducing import dependency, and implementing strategic measures to strengthen Uzbekistan’s international economic relations.

Keywords: foreign trade, export, import, trade balance, Uzbekistan, economic relations, foreign economic policy, strategic measures.

KIRISH

Tashqi savdo siyosati har bir mamlakat iqtisodiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. O‘zbekiston uchun bu siyosat nafaqat milliy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, balki xalqaro bozorlar bilan integratsiyaga erishish vositasi hisoblanadi. So‘nggi yillarda mamlakat eksport va importni diversifikatsiya qilish, savdo balansini yaxshilash va xorijiy investitsiyalarni jalb etish bo‘yicha bir qator strategik chora-tadbirlarni amalga oshirdi. Maqola maqsadi O‘zbekistonning tashqi savdo siyosatini

tahlil qilish, eksport-import muvozanatini o'rganish va istiqboldagi imkoniyatlarni aniqlashdan iborat.

ASOSIY QISM

1. O'zbekistonning tashqi savdo siyosati

O'zbekistonning tashqi savdo siyosati milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga xizmat qiladigan asosiy vositalardan biridir. Ushbu siyosat quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Eksportni rag'batlantirish va mahsulotlar assortimenti diversifikatsiyasi;
- Importni nazorat qilish va milliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash;
- Savdo sheriklarini kengaytirish va yangi bozorlarni jalb etish;
- Tashqi iqtisodiy shartnomalar va erkin savdo hududlari orqali samaradorlikni oshirish.

2. Eksport va import strukturasi tahlili

O'zbekistonning eksportida paxta va paxta mahsulotlari, oltin, tabiiy gaz, va metall mahsulotlar asosiy o'rin tutadi. Import esa asosan mashinasozlik texnikasi, transport vositalari, kimyo mahsulotlari va oziq-ovqat mahsulotlarini o'z ichiga oladi. Eksport va import muvozanati mamlakat iqtisodiy barqarorligi, valyuta zaxiralari va inflyatsiya darajasiga ta'sir qiladi. 2024-yilda O'zbekiston eksport hajmini sezilarli darajada oshirdi, bu esa savdo balansini yaxshilash va milliy valyutani mustahkamlashga xizmat qilgan.

3. Tashqi iqtisodiy aloqalar va savdo sheriklari

O'zbekistonning asosiy savdo sheriklari Xitoy, Rossiya, Qozog'iston, Turkiya, Janubiy Koreya va Yevropa mamlakatlaridir. Bu sheriklik mamlakatga yuqori texnologiyali mahsulotlarni jalb qilish, eksport salohiyatini oshirish va yangi bozorlar bilan integratsiyani ta'minlash imkonini beradi.

4. Eksportni rivojlantirish va importga qaramlikni kamaytirish yo'llari

Eksportni rivojlantirish bo'yicha strategiyalar:

- Mahsulotlarni qo'shimcha qiymat bilan ishlab chiqarish va brend yaratish;
- Innovatsion texnologiyalarni joriy etish;
- Xorijiy bozorlarni o'rganish va reklama-marketing strategiyasini kuchaytirish.

Importga qaramlikni kamaytirish choralariga quyidagilar kiradi:

- Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash va subsidiya tizimlarini joriy etish;

- Ichki ishlab chiqarish hajmini oshirish, ayniqsa oziq-ovqat va texnologiya mahsulotlarida;

- Erkin iqtisodiy zonalarini rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish.

5. Strategik tavsiyalar

- Tashqi savdo siyosatini uzoq muddatli rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish;
- Savdo muvozanatini monitoring qilish va eksport-importni optimallashtirish;
- Bozor shartlariga mos keladigan milliy mahsulotlarni rivojlantirish va eksportni kengaytirish;

- Yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni jalb qilish orqali raqobatbardoshlikni oshirish.

XULOSA

O'zbekistonning tashqi savdo siyosati va eksport-import muvozanati milliy iqtisodiyotning barqarorligi va xalqaro aloqalarni rivojlantirish uchun muhimdir. Eksportni diversifikatsiya qilish, importga qaramlikni kamaytirish va yangi bozorlarni jalb qilish mamlakatning iqtisodiy o'sishiga, valyuta zaxiralarini mustahkamlashga va global bozorda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Strategik chora-tadbirlar va innovatsion yechimlarni joriy etish orqali O'zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalari yanada mustahkamlanadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduvaliyev, Sh. (2021). *O'zbekistonning tashqi savdo siyosati: muammolar va istiqbollar*. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
2. Islomov, A. (2020). *Eksport va import muvozanati: milliy iqtisodiyotdagi roli*. Toshkent: Davlat iqtisodiy universiteti nashriyoti.
3. Qodirov, B. (2019). *O'zbekistonning asosiy savdo sheriklari va xalqaro aloqalari*. Toshkent: O'zbekiston Milliy nashriyoti.
4. Tursunov, J. (2022). *Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda tashqi savdoning ahamiyati*. Toshkent: Iqtisodiy tadqiqotlar markazi nashriyoti.
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi. (2023). *Tashqi savdo statistikasi 2023*. Toshkent: Davstat nashriyoti.